Chbihi Loudoudi a ostatní proti Belgii, rozsudek ze dne 16. 12. 2014 – Osvojení dítěte a udělení povolení k pobytu dítěti svěřenému do péče prostřednictvím kafaly

Stěžovatel: Chbihi Loudoudi a ostatní

Žalovaný stát: Belgie

Číslo stížnosti: 52265/10

Datum: 16.12.2014

Článek Úmluvy: čl. 14
čl. 6 odst. 1
čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: diskriminace, kafala, osvojení, povolení k pobytu, pozitivní závazky, proporcionalita, prostor pro uvážení/margin of appreciation, respektování rodinného života, respektování soukromého života, spravedlivý proces

Český právní řád: čl. 32 a 36 Listiny základních práv a svobod
zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky
§ 794–§ 854 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Významnost: 2

Osvojení dítěte a udělení povolení k pobytu dítěti svěřenému do péče prostřednictvím kafaly

Autorský komentář:

Stížnost se týká osvojení dítěte a udělení povolení k pobytu na dobu neurčitou dítěti, jež bylo svěřeno do péče třetích osob prostřednictvím institutu kafala. Rozhodnutí je pro české právní prostředí významné tím, že normy mezinárodního práva soukromého institut kafala znají prostřednictvím Haagské úmluvy o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí uveřejněné pod č. 141/2001 Sb. m. s. a Úmluvy o právech dítěte uveřejněné pod č. 104/1991 Sb. jako institut náhradní rodinné péče. Předkládané rozhodnutí většinově nedovodilo ekvivalenci mezi kafalou a osvojením, ESLP neshledal namítané porušení Úmluvy ani v dalších bodech stížnosti.

SKUTKOVÝ STAV

První stěžovatel, pan Brahim Chbihi Loudoudi, a druhá stěžovatelka, paní Loubna Ben Said, mají oba belgické občanství a jsou manželé. Třetí stěžovatelka, slečna Kamar Badiaoui, má marocké občanství

a je neteří druhé stěžovatelky.

Třetí stěžovatelka byla v roce 2002 svěřena prvním dvěma stěžovatelům do péče prostřednictvím institutu kafala, k němuž dali biologičtí rodiče dívky souhlas. Dohoda o kafale byla sepsána rodiči a prvními dvěma stěžovateli a následně byla soudně potvrzena. V roce 2003 byl soudně povolen odjezd třetí stěžovatelky do Belgie, v roce 2005 dostala krátkodobé vízum a do Belgie přijela v prosinci roku 2005.

Po příjezdu do Belgie bylo stěžovatelce v březnu 2006 uděleno dočasné povolení k pobytu na šest měsíců a byl jí vydán doklad totožnosti platný do 20. září 2006. Prodloužení povolení k pobytu záviselo na výsledku řízení o uznání osvojení v Belgii. O uznání osvojení zažádali stěžovatelé dne 12. prosince 2005 (žádali, aby dohodnutá a soudně potvrzená kafala byla v Belgii uznána jako jednoduchá adopce). V průběhu řízení došlo k prodloužení povolení k pobytu třetí stěžovatelky, neboť řízení o osvojení nebylo dosud skončeno. Žádost o uznání osvojení byla zamítnuta dne 21. prosince 2006, neboť soud dospěl k závěru, že doklad o kafale nemá potřebné náležitosti, když nebyla ustanovena žádná osoba, která by za dítě dala souhlas k osvojení, a ani jeho biologičtí rodiče nevyslovili souhlas s osvojením. Rozsudek byl potvrzen odvolacím soudem v Bruselu dne 12. června 2007.

V květnu 2009 podali žádost o osvojení třetí stěžovatelky. Tvrdili, že rodiče dítěte dali k osvojení souhlas a že osvojení je v nejlepšímu zájmu dítěte. Dne 25. srpna 2009 bylo stěžovatelům doručeno rozhodnutí o prodloužení povolení k pobytu třetí stěžovatelky na dobu určitou do 13. ledna 2010. Třetí stěžovatelka byla zapsána do registru cizinců. Dne 16. prosince 2009 bylo povolení k pobytu prodlouženo do 13. července 2010. Právní zástupce stěžovatelů se obrátil na správní orgány s žádostí o prodloužení povolení až do září 2010, aby třetí stěžovatelka mohla odcestovat na prázdniny do Maroka. Této žádosti však nebylo vyhověno. Stěžovatelé byli informování, že dívka může vycestovat a bude-li se chtít vrátit do Belgie, může zažádat o nové vízum.

Dne 3. března 2010 zamítl soud prvního stupně žádost o osvojení třetí stěžovatelky, neboť dospěl k závěru, že dokument, jímž byla dívka svěřena do péče prvních dvou stěžovatelů prostřednictvím institutu kafala, nesplňuje podmínky rozhodnutí o svěření dítěte do péče osvojitelů státním orgánem, neboť byl sepsán rodiči. Na tom nemůže nic změnit ani fakt, že byl následně soudně potvrzen. V daném případě by tak nešlo o pouhé uznání právních vztahů existujících v zahraničí, ale o vytvoření zcela nové právní situace. Přestože není pochyb o blízkých vztazích mezi stěžovateli, nejsou splněny zákonné podmínky pro rozhodnutí o osvojení.

Rozsudek byl dne 19. května 2010 potvrzen odvolacím soudem v Bruselu. Ten uvedl, že svěření do péče prostřednictvím kafaly, jež bylo dohodnuto mezi rodiči dítěte a prvními dvěma stěžovateli, ani rozhodnutí soudu v Meknes nelze považovat za rozhodnutí příslušných orgánů, jehož existence je podmínkou pro rozhodnutí o osvojení podle příslušných belgických zákonů. Odvolací soud zejména zdůraznil, že je v nejlepším zájmu dítěte, aby právní vztah mezi dívkou a prvními dvěma stěžovateli měl právní účinky také v Belgii. Nicméně osvojením dítěte by nastala zcela nová právní situace. Odvolací soud konstatoval, že existuje nebezpečí, že by osvojení a jeho právní důsledky nebyly v Maroku uznány a právní situace dítěte v Belgii a Maroku by se lišila. To soud považoval za zvlášť závažné proto, že dítě stále udržuje vztahy se svými rodiči i prarodiči v Maroku, kam jezdí každý rok na prázdniny. Odvolací soud však zároveň zdůraznil, že vzhledem k vztahu mezi stěžovateli je nepochybně v nejlepším zájmu dítěte, aby kafale byly přiznány právní účinky v Belgii a dívce bylo uděleno povolení k pobytu.

Dne 25. května 2010 zažádali stěžovatelé o povolení k pobytu třetí stěžovatelky na dobu neurčitou. Dne 27. května 2010 bylo rozhodnuto o neprodloužení dříve uděleného povolení k pobytu s odůvodněním, že druhé řízení o osvojení třetí stěžovatelky skončilo s negativním výsledkem a byl

vydán příkaz k navrácení dívky do země jejího původu. Ten však nebyl nikdy vykonán a nebyl stěžovatelům ani doručen. Právní zástupkyně stěžovatelů zažádala v červenci 2010 o bezodkladné rozhodnutí o žádosti stěžovatelů z května 2010. Vyzvala přitom orgány, aby vzaly v potaz názor vyslovený odvolacím soudem v řízení o osvojení i situaci dítěte, které v Belgii plní školní docházku.

Povolení k pobytu na dobu určitou bylo obnoveno v roce 2012 a následně došlo ještě několikrát k jeho obnovení. Stěžovatelé opakovaně žádali pro dívku o povolení k pobytu na dobu neurčitou a poukazovali na to, že situace, kdy dívka pobývá na území na základě povolení k pobytu na dobu určitou, jí způsobuje obtíže v běžném životě (nemohla se například opakovaně zúčastnit školních výletů) a dívka trpí pocitem tísně. Třetí stěžovatelka nakonec obdržela povolení k pobytu na dobu neurčitou v dubnu roku 2014.

Třetí stěžovatelka absolvovala v Belgii základní školní docházku i středoškolské vzdělávání, a to s výbornými výsledky. První dva stěžovatele dle svých slov považuje za své rodiče. Matku vídá jen velmi sporadicky a otce již od rozvodu rodičů neviděla. Belgii považuje za svůj domov.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

1. K tvrzenému porušení článku 8 Úmluvy, pokud jde o odepření osvojení třetí stěžovatelky
2. Stěžovatelé namítají, že neuznání kafaly a odepření osvojení třetí stěžovatelky je v rozporu s nejlepším zájmem dítěte. Domnívají se, že došlo k porušení práva na respektování soukromého života třetí stěžovatelky a porušení práva na respektování rodinného života všech tří stěžovatelů podle ustanovení článku 8 Úmluvy […].
3. Soud konstatuje, že na předmětnou stížnost může být nahlíženo jak optikou práva na respektování rodinného života, tak i optikou práva na respektování soukromého života, Soud dospěl k závěru, že zásadní otázkou je, jaký dopad má odepření uznání příbuzenského vztahu mezi stěžovateli na jejich rodinný život.
4. Přijatelnost

[…]

Hodnocení Soudu

78. Soud připomíná, že článek 8 Úmluvy, který zaručuje právo na respektování rodinného života, předpokládá existenci rodiny (viz Wagner a J.M.W.L., op. cit., § 117 a v něm citovaná rozhodnutí). Připomíná, že již v minulosti opakovaně konstatoval existenci rodinných vztahů de facto, která umožňuje aplikaci článku 8 Úmluvy (viz např. Moretti a Benedetti proti Itálii, op. cit., § 48 – 50; Harroudj, č. 43631/09, rozsudek ze dne 4. října 2012, § 46; Mennesson proti Francii, č. 65192/11, rozsudek ze dne 26. června 2014, § 45). V obdobných případech je rozhodující konkrétní povaha vztahů mezi osobami. Soud se proto zabýval povahou vztahů mezi stěžovateli s přihlédnutím k času, po který žili společně, kvalitou těchto vztahů, jakož i k roli, jež dospělí zaujímají v životě dítěte.
79. V projednávané věci Soud konstatuje, že první dva stěžovatelé se starají o třetí stěžovatelku jako její rodiče, a to od roku 2002, kdy jí bylo sedm let a kdy jim byla svěřena do péče prostřednictvím kafaly, a že všichni tři od té doby vedou společný život, který se nijak neliší od běžného rodinného života. Tyto okolnosti proto dovolují Soudu uzavřít, že v předmětné věci se aplikuje článek 8 Úmluvy, a to v rozsahu, ve kterém stanoví právo na respektování rodinného života. Nadto Soud souhlasí se stěžovateli, že přetrvávající vztahy mezi dítětem a jeho biologickou rodinou nevylučují existenci rodinného života mezi ním a dalšími osobami.
80. S ohledem na výše uvedené Soud konstatuje, že tato část stížnosti není zjevně neopodstatněná ve smyslu ustanovení článku 35 § 3 a) Úmluvy. Neboť nebyl shledán žádný důvod pro její nepřijatelnost, prohlašuje ji Soud za přijatelnou.

81. Důvodnost

[…]

Hodnocení Soudu

1. a) K tomu, zda v dané věci jde o pozitivní závazek státu či o zásah
2. Soud připomíná, že článek 8 Úmluvy slouží zejména k ochraně jedince před svévolnými zásahy orgánů veřejné moci, může ale zahrnovat také pozitivní závazky státu nezbytné k zajištění respektování rodinného života (Jeunesse proti Nizozemí, č. 12738/10, rozsudek velkého senátu ze dne 3. října 2014, § 106).
3. Článek 8 nezaručuje ani právo založit rodinu ani právo osvojit dítě (E.B. proti Francii, č. 43546/02, rozsudek velkého senátu ze dne 22. ledna 2008). To však neznamená, že členské státy nemohou být za určitých okolností povinny umožnit vznik a rozvoj rodinných vztahů (viz Harroudj, op. cit., § 41 a v něm citovaná rozhodnutí). Podle principů, jež plynou z judikatury Soudu, existuje-li rodinné pouto mezi dítětem a další osobou, má stát povinnost jednat způsobem, který umožní, aby se tento vztah dále rozvíjel, a přiznat takovému vztahu odpovídající soudní ochranu, která umožní takovému dítěte začlenit se ve své rodině (Wagner a J.M.W.L., op. cit., § 119).
4. Vláda zpochybňuje, že by nemožnost osvojit třetí stěžovatelku představovala zásah do rodinného života. Soud sdílí tento názor. Soud se domnívá, že v projednávané věci je ještě zřejmější, než tomu bylo ve věci Harroudj, na kterou se vláda odvolává, že stěžovatelé nenamítají, že by odepření osvojení představovalo zásadní překážky pro vedení rodinného života nebo že by způsobilo zásadní změny ve způsobu rodinného života, který dosud vedli. Následky, na něž poukazují (viz výše, § 77) se týkají problému se získáním povolení k pobytu třetí stěžovatelky (bude zkoumáno níže). Za těchto podmínek považuje Soud za vhodné posoudit situaci z pohledu otázky, zda měla Belgie povinnost právně formalizovat příbuzenský vztah mezi stěžovateli.
5. Z tohoto důvodu je třeba odlišit projednávanou věc od citované věci a rozhodnutí Wagner a J.M.W.L. V citované věci (§ 123) Soud dospěl k závěru, že rozhodnutí lucemburského soudu, kterým odmítl vykonat peruánský rozsudek, kterým bylo rozhodnuto o osvojení a který byl vykonatelný v Peru, představovalo zásah do práva na respektování rodinného života. V projednávané věci je situace jiná. Kafala, o níž bylo právoplatně rozhodnuto v Maroku, vytvořila právní vztah mezi stěžovateli, ale neboť institut kafaly není v Belgii znám, rozhodnutí o osvojení by, jak správně zdůraznily národní soudy (viz výše, § 36 – 38), představovalo zcela novou právní situaci.
6. Ať již k otázce přistupujeme z pohledu pozitivního závazku státu nebo z pohledu zásahu státního orgánu, principy, jež se budou aplikovat, jsou obdobné. V obou případech je třeba přihlížet k spravedlivé rovnováze mezi protichůdnými zájmy jednotlivce a společnosti. Také v obou případech má stát určitý prostor pro uvážení (Jeuness, op. cit., § 106).
7. Soud připomíná, že v žádném případě není jeho úkolem při výkonu kontroly suplovat úlohu národních orgánů, ale pouze prověřit z pohledu jejich souladu s Úmluvou rozhodnutí, která byla těmito orgány přijata (Aksu proti Turecku, č. 4149/04 a 41029/04, velký senát, § 65; Švýcarské raeliánské hnutí proti Švýcarsku, č. 16354/06, velký senát, § 60). V souzené věci je třeba nejdříve posoudit, zda rozhodnutí belgických soudů o zamítnutí žádosti o osvojení byla na úkor dobrého vývoje rodinných vztahů mezi dítětem a osobami, které jej přijaly do rodiny prostřednictvím kafaly.
8. b) K dodržení článku 8 Úmluvy
9. Soud v první řadě uvádí, že belgické právo nezná institut kafala. Nicméně poznamenává, že na rozdíl od francouzského práva, jež bylo aplikováno ve výše citované věci Harroudj, umožňuje belgické právo přemístění dítěte pocházejícího ze země, kde je osvojení zakázáno, do Belgie za

účelem osvojení. V takovém případě belgické právo umožňuje osvojení dítěte za splnění podmínek – jistě početnějších, než je tomu v jiných případech mezinárodního osvojení – vyjmenovaných speciálním ustanovením, článkem 361-5 občanského zákoníku, jež byl schválen v roce 2005 při příležitosti změny koncepce osvojení (viz výše, § 59).

10. Soud dále uvádí, že belgické soudy dvakrát, ve dvou různých řízeních, v nichž byla zamítnuta žádost o osvojení třetí stěžovatelky, rozhodly, že kafala není srovnatelná s osvojením a že podmínky pro osvojení dítěte, jež pochází ze státu, jehož právo nezná institut osvojení, předvídané národními zákony, nebyly v daném případě splněny. Proto Soud dospěl k názoru, že se může omezit na přezkoumání druhého řízení o osvojení, které bylo zahájeno stěžovateli podle přechodného a derogačního ustanovení – článku vtěleného do zákona ze dne 24. dubna 2003 zákonem ze dne 6. prosince 2005 (viz výše, § 62) – a které bylo skončeno rozhodnutím odvolacího soudu v Bruselu ze dne 19. května 2010.
11. Není zpochybňováno, že národní soudy založily své rozhodnutí o nesplnění podmínek přechodného režimu na závěrech o nesplnění formálních podmínek. Jak soud prvního stupně v Bruselu tak i odvolací soud v Bruselu dospěly k názoru, že svěření dítěte do péče osvojitelů prostřednictvím kafaly, jež byla sjednána mezi rodiči a stěžovateli, byť soudně stvrzená rozsudkem soudu prvního stupně v Meknes ze dne 11. listopadu 2003, nemůže být považováno za svěření dítěte osvojitelům příslušným státním orgánem státu, z nějž dítě pochází. Nenáleží Soudu zpochybňovat tento výklad národního práva, jež učinily národní soudy.
12. Soud se naopak musí zabývat tím, zda v souladu s jeho judikaturou vztahující se k článku 8 Úmluvy představoval nejlepší zájem dítěte jako součást práva na respektování rodinného života přední hledisko při hodnocení protichůdných zájmů belgickými soudy v předmětné věci (X proti Lotyšsku, č. 27853/09, velký senát, ESLP 2013, § 95; viz také Jeunesse, op. cit., § 109).
13. K tomu konstatuje, že normy, které belgické soudy aplikovaly, když zamítly žádost o osvojení, jsou součástí zákona, který vstoupil v platnost v roce 2005 a jehož účelem bylo naplnit cíl stanovený Haagskou úmluvou, a to zajistit, aby mezinárodní osvojení bylo v souladu s nejlepším zájmem dítěte být chráněno před zneužíváním institutu osvojení a tedy i v souladu s právem na respektování soukromého a rodinného života. Odvolací soud také výslovně odkázal na Úmluvu OSN o právech dítěte, jejíž článek 20 uznává kafalu podle islámského práva za institut náhradní péče stejně, jako je tomu v případě osvojení, a její článek 21, který zavazuje státy, jejichž právo osvojení připouští, zajistit, že nejlepší zájem dítěte bude předním hlediskem.
14. Z výše uvedeného vyplývá, že smyslem a účelem odepření osvojení stěžovatelům bylo zejména chránit nejlepší zájem dítěte, jak plyne z mezinárodních úmluv relevantních pro danou oblast (viz, mutatis mutandis, Harroudj, op cit., § 49 a 50).
15. Stěžovatelé nicméně namítají, že soudy nedostatečně posoudily, kde leží nejlepší zájem dítěte v této konkrétní věci. Soud tento názor nesdílí. Z prostudovaných rozhodnutí národních soudů, zejména z rozhodnutí odvolacího soudu v Bruselu z 19. května 2010 (viz výše, § 40 a 41), naopak vyplývá, že soudy přistoupily ke zhodnocení sociální a rodinné situaci stěžovatelů a hodnotily ji v kontextu nejlepšího zájmu dítěte. Svá rozhodnutí založily zejména na dvou zjištěních: zaprvé, že sociálněvýchovnou a afektivní funkci plní v životě dítěte od roku 2003 první dva stěžovatelé (khafils1)), a zadruhé, že existuje příbuzenský vztah mezi dítětem a jeho rodiči a že dítě udržuje kontakt s rodinou v Maroku. Právě posledně jmenovanou okolnost pak soudy považovaly za obzvlášť závažnou, neboť znamená, že v případě osvojení je zde riziko, že by dívka měla jiný osobní status v Belgii a jiný v Maroku, což svědčí ve prospěch odepření osvojení dítěte prvními dvěma stěžovateli (khafils) v Belgii.
16. Soud neshledal nic svévolného na postupu belgických orgánů. Z článku 8 Úmluvy nelze dovodit, tak jak to činí stěžovatelé, jednotnou koncepci nejlepšího zájmu dítěte, která by za daných okolností vyžadovala, aby dítě, které je v příbuzenském vztahu ke svým biologickým rodičům, bylo osvojeno podle belgických zákonů. Naopak belgické orgány mohou dospět k závěru, že nejlepší zájem dítěte vyžaduje, aby dítě bylo v příbuzenském vztahu k témže osobám

v Belgii i v Maroku (k otázce důležitosti, aby osoba měla pouze jediné jméno, srovnej Henry Kismoun proti Francii, č. 32265/10, rozsudek ze dne 5. prosince 2013, § 36).

17. Soud navíc shledal, že odepření osvojení nezbavilo stěžovatele možnosti, aby jejich vztah byl právně uznán. Belgické právo nabízí další možnost přiznání právní ochrany rodinnému životu stěžovatelů. Jde o institut poručnictví, jehož účel je velmi blízký účelu kafaly (viz výše, § 64 a 65) a který umožňuje dospělým osobám právně stvrdit jejich záměr starat se o dítě a vychovávat je. Je pravdou, že poručnictví vyžaduje další správní a soudní kroky a že není jisté, že bude žádosti vyhověno. Soud však nebude spekulovat o případném výsledku takového řízení (viz, mutatis mutandis, Chavdarov proti Bulharsku, č. 3465/03, rozsudek ze dne 21. prosince 2010, § 54).
18. Navíc stěžovatelé nemusí čelit žádným konkrétním překážkám, které by museli překonat, aby mohli vykonávat své právo na respektování rodinného života a aby mohli žít společně za srovnatelných podmínek jako jiné rodiny (viz, mutatis mutandis, Mennesson, op. cit., § 92).
19. Konečně ani z pohledu práva třetí stěžovatelky na respektování soukromého života nedošel Soud k jinému závěru. Dívka je v příbuzenském vztahu se svými biologickými rodiči a kromě relativní nejistoty ohledně svého práva pobývat v Belgii nenamítá žádné další negativní důsledky, které by pro ni nemožnost právního stvrzení jejího vztahu s prvními dvěma stěžovateli (khafils) mělo.
20. Vzhledem ke všem výše uvedeným okolnostem Soud uzavřel, že neshledal porušení práva na respektování rodinného života stěžovatelů ani práva na respektování soukromého života třetí stěžovatelky. Tudíž nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy.
21. K tvrzenému porušení článku 8 Úmluvy, pokud jde o pobyt třetí stěžovatelky
22. Stěžovatelé namítají porušení práva na respektování jejich soukromého a rodinného života z důvodu nejistoty ohledně povolení k pobytu dítěte. Dovolávají se článku 8 Úmluvy.
23. Přijatelnost
24. Soud konstatuje, že se porušení článku 8, pokud jde o otázku povolení k pobytu třetí stěžovatelky, dovolává třetí stěžovatelka i první dva stěžovatelé (khafils). Shledává nicméně, že stížnost i vyjádření stěžovatelů se týkají výhradně dopadů situace na třetí stěžovatelku.
25. Soud proto dospěl k názoru, že v části, v níž se porušení dovolávají první dva stěžovatelé, není stížnost odůvodněna. Z toho plyne, že v této části je stížnost zjevně neopodstatněná a musí být proto odmítnuta podle ustanovení článku 35 § 3 písm. a) a § 4 Úmluvy.
26. Soud konstatuje, že v části, v níž se porušení dovolává třetí stěžovatelka, není stížnost zjevně neopodstatněná podle ustanovení článku 35 § 3 a) Úmluvy. Soud neshledal ani žádný jiný důvod pro její nepřijatelnost. Prohlašuje ji proto za přijatelnou.
27. Důvodnost

[…]

Hodnocení Soudu

122. Stěžovatelé tvrdí, že pokud jde otázku povolení k pobytu třetí stěžovatelky, plyne porušení článku 8 Úmluvy z nejistoty, kterou třetí stěžovatelka zažívala kvůli nepřiměřené době rozhodování o její žádosti o legalizaci jejího dlouhodobého pobytu podle článku 9 bis zákona o cizincích a předání povolení k pobytu na dobu neurčitou. Uvádí, že tato situace pro ni měla po duševní stránce negativní důsledky (stres z probíhajících řízení, neschopnost pochopit nastalou situaci, pocit nejistoty, pocity studu ve škole, tíseň z toho, že se nemůže zúčastnit školního výletu). Stěžovatelé také tvrdí, že odmítnutím vydat třetí stěžovatelce povolení k pobytu na dobu neurčitou a prodlužováním období nejistoty nedostály belgické orgány své povinnosti chránit nejlepší zájem dítěte.
123. Soud je toho názoru, že tyto námitky musí být posuzovány z pohledu práva třetí stěžovatelky na respektování soukromého života. Soud opakovaně zdůrazňuje, že soukromý život je širokým

pojmem, pro nějž neexistuje jednotná defi nice (viz, mimo jiné, Aksu, op. cit. § 58; El-Masari proti bývalé jugoslávské republice Makedonii, č. 39630, velký senát, ESLP 2012, § 284; Fernández Martínez proti Španělsku, č. 56030/07, velký senát, ESLP 2O14, § 109). Takže sféra soukromého života, tak jak ji Soud pojímá, může s ohledem na konkrétní okolnosti zahrnoval duševní i fyzickou integritu osoby, článek 8 chrání taktéž právo na osobní rozvoj a právo navazovat a udržovat vztahy s ostatními lidskými bytostmi a okolním světem (viz El-Masri proti Bývalé jugoslávské republice Makedonii, č. 39630/09, rozsudek ze dne 13. prosince 2012, § 284).

124. Soud dospěl k závěru, že pokud jde o otázku pobytu třetí stěžovatelky, je třeba rozlišovat, tak jak navrhuje vláda, dvě různá období.
125. Zaprvé jde o období od příjezdu dívky do Belgie v roce 2005 do ukončení řízení o osvojení rozhodnutím odvolacího soudu v Bruselu ze dne 19. května 2010. Během tohoto období bylo třetí stěžovatelce uděleno dočasné povolení k pobytu pravidelně obnovované podle ustanovení článku 9 a 13 zákona o cizincích pro období, kdy se čekalo na skončení řízení o osvojení. Vzhledem k tomu, že institut kafaly sám o sobě nezakládá nárok na udělení povolení k pobytu, a neboť v případě, že by řízení skončilo osvojením dívky, by tato měla nárok na udělení povolení k pobytu na dobu neurčitou automaticky, nelze belgickým orgánům vyčítat, že dívce nevydaly v této době povolení k pobytu na dobu neurčitou. Nadto o vydání povolení k pobytu nebylo v této době stěžovateli žádáno.
126. Z toho plyne, že se soud musí zabývat námitkami, které se vztahují k druhému období, tedy k období, které následovalo po vydání rozhodnutí odvolacího soudu v Bruselu ze dne 19. května 2010, jímž bylo s negativním výsledkem skončeno druhé řízení o osvojení. V průběhu sedmi měsíců, jež následovaly – tedy do doručení povolení k pobytu podle ustanovení článku 9 bis zákona o cizincích dne 16. února 2011 – pobývala dívka na území Belgie bez povolení k pobytu; následně po dobu tří let odmítaly belgické orgány, a to přes opakované žádosti stěžovatelů, vydat stěžovatelce povolení k pobytu na dobu neurčitou, namísto toho opakovaně obnovovaly povolení k pobytu na dobu určitou. Tato situace trvala až do dubna 2014, kdy dostala třetí stěžovatelka povolení k pobytu na dobu neurčitou.
127. a) K tomu, zda v dané věci jde o pozitivní závazek státu či o zásah
128. Soud shledal určité okolnosti, které by mohly svědčit ve prospěch zkoumání věci z pohledu zásahu do soukromého života třetí stěžovatelky (viz Mendizabal proti Francii, č. 51421/99, rozsudek ze dne 17. ledna 2006, § 70 a 72; Çakir proti Rumunsku, č. 13077/05, rozsudek ze dne 13. listopadu 2012, § 34). Nicméně se domnívá, že otázka, která zde převažuje, je, zda belgické orgány měly třetí stěžovatelce zajistit jistotu pobytu, které se domáhala, a tím ji chránit, s ohledem na její věk, před nejistotou. Tato otázka spadá, podle názoru Soudu, do pole pozitivních závazků státu (viz, mutatis mutandis, Jeunesse, op. cit., § 105).
129. V každém případě Soud připomíná, že ať už k otázce přistupujeme z pohledu pozitivního závazku státu nebo z pohledu zásahu státního orgánu, principy, jež se budou aplikovat, jsou obdobné. Především je v obou případech třeba přihlížet k spravedlivé rovnováze mezi protichůdnými zájmy jednotlivce a společnosti, v obou případech má také stát určitý prostor pro uvážení (viz výše, § 92).
130. b) K dodržení článku 8 Úmluvy
131. Soud uznal, že státy mají právo, aniž jsou dotčeny jejich závazky plynoucí z mezinárodních smluv, regulovat vstup a pobyt cizinců na jejich území; Úmluva negarantuje práva cizince vstoupit nebo pobývat na území určitého státu. Článek 8 nezahrnuje povinnost státu respektovat výběr země pobytu imigranty (viz, vedle mnohých dalších, Abdulaziz, Cabales a Balkandali pro Spojenému království, rozsudek ze dne 28. května 1985, § 67, série A č. 94; Boujlifa proti Francii, rozsudek ze dne 21. října 1997, § 42, Sbírka 1997-VI; Jeunesse, op. cit., § 107).
132. Nicméně opatření omezující právo osoby pobývat na území státu mohou za určitých okolností zapříčinit porušení článku 8 Úmluvy, mají-li tato opatření nepřiměřený dopad na soukromý a

rodinný život jedince (Kurić a další proti Slovinsku, č. 26828/06, velký senát, ESLP 2012, § 355). Jak Soud již výše připomenul (viz výše, § 92 a 128), stát musí zajistit spravedlivou rovnováhu mezi protichůdnými zájmy jedince a společnosti. Požívá přitom v tomto směru určitý prostor pro uvážení (viz, mimo jiné, Ahmut proti Nizozemí, č. 21702/93, rozsudek ze dne 28. listopadu 1996, § 63, Sbírka 1996-VI). Rozsah povinností státu záleží na konkrétní situaci dotyčných osob a na konkrétním veřejném zájmu (Gül, op. cit., § 38; Rodrigues da Silva a Hoogkamer proti Nizozemí, č. 50435/99, ESLP 2006-I, § 39; Jeunesse, op. cit., § 107).

133. Z judikatury Soudu navíc plyne, že jde-li o nezletilé, musí být při hodnocení proporcionality ve smyslu Úmluvy národními orgány předním hlediskem nejlepší zájem dítěte (viz výše, § 92; viz, mimo jiné, Nunez proti Norksu, č. 55597/09, rozsudek ze dne 28. června 2011, § 84; Kanagaratnam proti Belgii, č. 297/09, rozsudek ze dne 13. prosince 2011, § 670; Popov proti Francii, č. 39472/07 a 39474/07, rozsudek ze dne 19. ledna 1012, § 109; Jeunesse, op. Cit., § 109).
134. V projednávané věci Soud konstatuje, že třetí stěžovatelka žila v Belgii s prvními dvěma stěžovateli (khafils) nepřetržitě od svého příjezdu v roce 2005. Ani jednou jí nehrozilo, že bude muset belgické území opustit. Příkaz k jejímu navrácení zpět do země jejího původu vydaný dne 27. května 2010 po rozhodnutí odvolacího soudu v Bruselu ze dne 19. května 2010 nebyl nikdy vykonán a dokonce nebyl ani stěžovatelům doručen. Belgické orgány navíc pravidelně prodlužovaly povolení k pobytu dívky, a to tak, že kromě období sedmi měsíců, od 19. května 2010 do 16. února 2011, žila v Belgii legálně a mohla volně cestovat do Maroka na prázdniny.
135. Soud shledal, že třetí stěžovatelka se perfektně začlenila do belgické společnosti, veškerou školní docházku absolvovala v Belgii a dokončila úspěšně středoškolské vzdělání, aniž by její situace ohledně povolení k pobytu jakkoliv narušila jeho průběh.
136. Soud nepodceňuje stres, který představovala řízení o obnovení povolení k pobytu, ani frustraci, kterou mohla dívka pociťovat během čekání na udělení povolení k pobytu na dobu neurčitou.
137. Soud nicméně připomíná, že článek 8 Úmluvy nemůže být vykládán tak, že sám o sobě zaručuje právo na určitý konkrétní typ povolení k pobytu. Pokud národní legislativa zná více jeho typů, Soud musí zhodnotit, jaké právní a faktické důsledky má udělení konkrétního typu povolení. Pokud umožňuje jedinci zdržovat se na území státu a svobodně tam vykonávat své právo na respektování soukromého a rodinného života, udělení takového typu povolení k pobytu je zásadně dostatečným opatřením k naplnění požadavků, jež vyplývají z tohoto článku. V takových případech není Soud oprávněn vyslovovat se k možnosti udělit cizinci určitý právní status spíše než nějaký jiný, takové rozhodnutí je plně na uvážení národních orgánů (Syssoyeva a ostatní proti Lotyšsku, č. 60654/00, velký senát, ESLP 2007-I, § 91 a další v něm citovaná rozhodnutí).
138. V projednávané věci Soud konstatuje, že jedinou skutečnou překážkou pro třetí stěžovatelku byla nemožnost zúčastnit se školního výletu z důvodu, že v době rozhodné pro vyřízení cestovních formalit, tedy v době od května 2010 do února 2011, nedisponovala třetí stěžovatelka povolením k pobytu.
139. Soud je toho názoru, že i když přizná v souladu s citovanou judikaturou (viz § 131) zásadní váhu nejlepšímu zájmu dítě, bylo by nepřiměřené tvrdit z důvodu jediného negativního důsledku, že byla Belgie povinna vydat třetí stěžovatelce povolení k pobytu na dobu neurčitou, aby tak ochránila její právo na respektování soukromého a rodinného života.
140. Za těchto okolností Soud uzavřel, že nedošlo k porušení práva třetí stěžovatelky na respektování soukromého života.
141. Nedošlo tudíž k porušení článku 8 Úmluvy.

III. K tvrzenému porušení článku 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy

140. Stěžovatelé dále namítali diskriminace na základě původu […].

[…]

143. Soud konstatuje, že tato námitka je spojena s námitkou týkající se odepření osvojení, která byla vyřešena výše (viz § 72 – 104). Neboť tato námitka není zjevně neopodstatněná, je ji třeba prohlásit za přijatelnou.
144. Soud konstatuje, že jádrem námitky podle článku 14 Úmluvy je nemožnost prvních dvou stěžovatelů osvojit si třetí stěžovatelku z důvodu jejího osobního statusu. Tato otázka již byla vyřešena v souvislosti s namítaným porušením článku 8, u nějž nebylo shledáno porušení.
145. Důvody, pro které Soud uzavřel, že nebyl porušen článek 8 Úmluvy, jsou zároveň rozumnými důvody, i pokud jde o otázku porušení článku 14 (viz, mutatis mutandis, Pretty proti Spojenému království, č. 2346/02, rozsudek ze dne 24. dubna 2002, § 89; Evans proti Spojenému království, č. 6339/05, velký senát, ESLP 2007-I, § 95).
146. Nedošlo tudíž k porušení článku 14 Úmluvy.
147. K dalším tvrzeným porušením

Stěžovatelé dále namítali, že jim bylo odepřeno právo na spravedlivý proces, a tudíž byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy. Soud však stížnost v této části považoval za zjevně neopodstatněnou, odkázal na svou předchozí judikaturu týkající se belgického soudního systému (Debeffe proti Belgii, č. 65612/01, rozsudek ze dne 9. července 2002; Swennen proti Belgii, č. 53448/10, rozsudek ze dne 10. ledna 2013, § 85) a stížnost podle ustanovení článku 35 § 4 Úmluvy v této části odmítl (§ 147 –149).

VÝROK

Z těchto důvodů Soud

1. Jednomyslně prohlašuje stížnost za přijatelnou, pokud jde o námitky vztahující se k článku 8 Úmluvy a týkající se odepření osvojení třetí stěžovatelky (ve vztahu ke všem stěžovatelům) a týkající se povolení k pobytu třetí stěžovatelky (ve vztahu k třetí stěžovatelce), stejně jako pokud jde o námitky vztahující se k článku 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy, a ve zbývající části ji prohlašuje za nepřijatelnou;
2. Rozhoduje čtyřmi hlasy proti třem, že nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy, pokud jde o odepření osvojení třetí stěžovatelky;
3. Rozhoduje čtyřmi hlasy proti třem, že nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy, pokud jde o povolení k pobytu třetí stěžovatelky;
4. Rozhoduje jednomyslně, že nedošlo k porušení článku 14 ve spojení s článkem 8 Úmluvy.

Společné odlišné stanovisko soudců Karakase, Vučinice a Kellera

[…]

3. Nejsme přesvědčeni o takové koncepci kafaly, na níž většina i národní orgány založili svá rozhodnutí. […] Kafala je institutem, jež belgický právní řád nezná, a proto nelze hovořit o možnosti uznání kafaly v Belgii v souladu s mezinárodním právem soukromým, jde tedy spíše o to, zda lze v případě kafaly považovat za splněné podmínky stanovené pro jednoduchou adopci.

[…]

5. […] Zdá se nám důležité zdůraznit, že i když kafala nezakládá příbuzenský vztah a právo dědit, plní ve své podstatě převážně stejnou funkci jako adopce. Podle příslušného zákona je „kafala závazek postarat se o ochranu a výchovu opuštěného dítěte způsobem, jakým se otec stará o svého syna“.
6. Z těchto důvodů jsme toho názoru, že v daném případě, tak jak tvrdí stěžovatelé a jak plyne také z rozhodnutí ve věci Wagner a J.M.W.L., je na místě uznat prostřednictví jednoduché

adopce právní vztahy, jež nastolilo rozhodnutí právoplatně přijaté v zahraničí.

[…]

9. Odůvodnění, které přijaly národní orgány, nám připadá příliš zobecňující a bez dostatečného vztahu ke konkrétní situaci stěžovatelů. Mezi třetí stěžovatelkou a jejími biologickými rodiči bezesporu existuje příbuzenský vztah a dívka se svou rodinou ze strany matky v Maroku udržuje kontakty. Nicméně tyto kontakty jsou ve skutečnosti jen velmi omezené. […] V rámci řízení o první žádosti o osvojení dokonce biologičtí rodiče udělili souhlas k osvojení. […] Je nepochybné, že by jednoduchá adopce vytvořila příbuzenský vztah mezi stěžovateli. Ale zároveň umožňuje zachování určitých právních vztahů i mezi třetí stěžovatelkou a její biologickou rodinou. Nadto dle našeho názoru národní orgány opomněly zdůvodnit, jaké konkrétní negativní důsledky by měla pro dívku situace, kdy by se lišil její osobní status v Belgii a Maroku. […] Národní orgány nedostatečně posoudily nejlepší zájem dítěte v kontextu okolností konkrétního případu.
10. Domníváme se, že většina pominula zásadní okolnost ve věci Harroudj. Jedním z důvodů, proč Soud vyslovil, že nebyl porušen článek 8 Úmluvy, byla i skutečnost, že Francie zmírňuje negativní důsledky, jež plynou z nemožnosti osvojit dítě, a to způsobem, který umožňuje začlenění dítěte cizího původu do společnosti. Francouzské právo nabízí prostředky pro zmírnění důsledků nemožnosti osvojit dítě, které chrání nejlepší zájem dítěte a jeho rodinný život. […] V projednávané věci je však situace jiná. O tom svědčí nejistota, kterou zažívala třetí stěžovatelka. Nemožnost legalizovat svůj pobyt jí působila každodenní těžkosti, jako například duševní stress, pocit, že je stigmatizována, nebo nemožnost zúčastnit se školních výletů. Zdá se nám, že tyto nedostatky pokud jde o ochranu dítěte, jež bylo svěřeno do péče prostřednictvím institutu kafala, nemohou být kompenzovány prostřednictvím institutu poručnictví, na nějž většina odkazuje v § 103 rozhodnutí (viz také § 82 rozhodnutí), a navíc o poručnictví nebylo v předmětné věci nikdy uvažováno.
11. S ohledem na výše uvedené se domníváme, že byl porušen článek 8 Úmluvy, neboť národní orgány nedostatečně posoudily nejlepší zájem dítěte v řízeních o osvojení stěžovatelky a ve vztahu k pobytu třetí stěžovatelky. […]

(zpracovali JUDr. Lubomír Ptáček, Ph.D., a Mgr. Martina Grochová)

1 Označení pro osoby, jež přijmou dítě do své péče prostřednictvím kabaly (pozn. autora).